

Spis treści

Wykaz skrótów	183
Wstęp	186
Nota edytorska	198

Dokumenty

Dok. 1. List nr 4. Po [27.01.1940], Warszawa-getto. N.N., List z [27.01.1940 r.] do [M.K. T]ondowskiego (Szpital Żydowski, Kalisz).....	202
Dok. 2. List nr 5. Po 27.12.1939, Warszawa-getto. [Mendel Eliasch (Stalag XI [?] A), List z [27.12.1939 r.] do [Hanny Eliasch] (Kalisz, [ul. POW 26]).....	202
Dok. 3. List nr 6. Po [24.10.1939], Warszawa-getto. [M. Erlich (Kobierzyn k. Krakowa?)]. List z [24.10.1939 r.] do [Z. Erlich] (Kalisz, [Rynek D]ekerta 5)...	203
Dok. 4. List nr 7. B.d., Warszawa-getto. [Dawid Sara[?] (Rzeszów)], List do [RŻ w Warszawie] (fragment)	204
Dok. 5. List nr 9. Po [22.04.1940], Warszawa-getto. [Majer Anszetewicz] (Stalag VI A [Hemer]), List z [22.04.1940 r.] do Frani Szmidt (Kalisz, Rynek Dekerta 3).....	204
Dok. 6. List nr 10. B.d., Warszawa-getto. [Baruch Lemberger (Szpringer) (Włodawa)], List do Komitetu ds. Uchodźców (Warszawa, ul. Tłomackie) (fragment)	205
Dok. 7. List nr 11. Po [...12.1939], Warszawa-getto. Abram [Gelbard] (Stalag II A [Neubrandenburg]), List do z [...12.1939 r.] do [Eliasza] Frajnda (Kalisz, [ul. Babina [?] 17]).....	206
Dok. 8. List nr 12. Po [2.04.1940], Warszawa-getto. [Leizer Koft (Gąbin)], List z 2.04.1940 r. do GŻ w Kaliszu.....	207
Dok. 9. List nr 13. Po 15.04.1940, Warszawa-getto. [Szmul Heida (Sieradz), List z 15.04.1940 r. do [J. Korzec (Kalisz, ul. Garbarska)].....	207
Dok. 10. List nr 17. Po [21.01.1940], Warszawa-getto. [Zenon Słomka] (nr 18876, Stalag II A [Neubrandenburg]), List z [21.01.1940 r.] do Jadzi [Igielnik] (Kalisz, [ul. POW 37]).....	208

Dok. 11. List nr 18. Po [17.06.1940], Warszawa-getto. [Szmul Sznajnerman] (nr 9209A, Stalag VI F [Kreuzkrug]), List z [17.06.1940 r.] do [P. Moszkowicz] (Kalisz, [ul. Ciasna 2])	209
Dok. 12. List nr 22. Po [1.01.1940], Warszawa-getto. [Józef Djamend] (Stalag B 78 [Moosburg]), List z [1.01.1940 r.] do żony Ruchli Djamend (Kalisz, [ul. Harcerska 11])	210
Dok. 13. List nr 23. B.d., Warszawa-getto. [Hemie Eichmann] (Stalag I A [Stablack]), List do Wolfa [Pincze]wskiego, Kalisz, [ul. Browarna] 6)	211
Dok. 14. List nr 24. Po 21.[01.1941], Podedwórze k. Wisznic. [Nachum Segal] (Podedwórze k. Wisznic). List z 21.[01.1941 r.] do [Sz.] Groswirta (Warszawa, Łubeckiego 6 m. 41)	212
Dok. 15. List nr 26. [23.12.1941], [Łochów]. [Mojżesz Goldsztejn (Łochów)], List z [23.12.1941 r.] do [Laufera (Warszawa-getto)]	213
Dok. 16. List nr 28. 7.01.1941, Parczew. J. Zegał, Sz[yje] Cukierkon, N.M. Segal, Jakub Sz. Herszberg, Isberscherg [?] (Komitet Mławski w Parczewie), List z 7.01.1941 r. do Jointu [B. Horowica (Warszawa, ul. Zamenhofa 29 m. 6)]	213
Dok. 17. List nr 29. Po 12.1940, Mława. [I. Zendel] (Mława), List do [F. Bermana] (Warszawa, ul. Łubeckiego 6 m. 41)]	215
Dok. 18. List nr 30. 13.01.1941, Odrzywół. Alter Weksler, Rada Starszych w Odrzywole, Pismo do Ziomkostwa Mławskiego w getcie warszawskim na ręce F. Bermana (fragment)	216
Dok. 19. List nr 32. 31.01.[1941], Międzyrzec [Podlaski]. [Doba Pasternak (Międzyrzec)], List z 31.01.[1941 r.] [data stempla pocztowego] do M.Ch. Bekera (Warszawa, ul. Zamenhofa 36 [m. 27])	217
Dok. 20. List nr 36. 18.[12?].1939, Nowy Jork (USA). [S. Jakoby?] (1[0?]56 Kelly St., Nowy Jork), List do [A. Traube?] (Kalisz)	218
Dok. 21. List nr 38. 29.01.[1940], [Ja]dów. Icek Izbicki [Symcha Perkal], List z 29.01. [1940 r.] do Komitetu Uchodźców z Kalisza (Warszawa)	218
Dok. 22. List nr 42. Przed 6.02.1940, R[zeszów?]. [GŻ w Rzeszowie?], List z [29.01.1940 r.?; 6.02.1940 r. d.st. GŻ w Warszawie?] do GŻ (Warszawa)	219
Dok. 23. List nr 49. 5.02.1940, Będzin. [Hans Kielow] M. Rozenher (Będzin, ul. Kościuszki 66), Pismo do [H.] Frydmana (Kalisz)	220
Dok. 24. List nr 57. Przed 3[2?]1.01.1940, Bruksela (Belgia). [Frohman] (Belgia), List do [H. Rauch] (Kalisz, ul. Piłsudskiego 11)]	220
Dok. 25. List nr 60. 17.02.19[40], Łódź. [Inf]ormationsabteilung des Roten Kreuzes Lodsche (Adolf Hitler Str. 2[36])	221
Dok. 26. List nr 61. [3.01.1940], [Baczki k. Łochowa] [M. Kowadło (Baczki k. Łochowa)], List do Komitetu Kaliskich Wygnańców (Warszawa, ul. Tłomackie 5)	222
Dok. 27. List nr 62. B.d., Kirow[...]? (ZSRR). [H. Korzec], List do [D. Jud]y [(Kalisz, ul. Ciasn]a 5)	223

Dok. 28. List nr 64. [1.03.1940], [Włodawa]. [GŻ we Włodawie], List do [Komitetu Uciekinierów Kaliszan (Warszawa, ul. Tłomackie 12)] (fragment).....	224
Dok. 29. List nr 65. [12.03.1940], Rz[eszów]. [GŻ w Rzeszowie], List do Komitetu Uciekinierów Kaliszan (Warszawa, ul. Tłomackie 12) (fragment)	224
Dok. 30. List nr 66. [22.03.1940], W[łodawa]. [GŻ we Włodawie (R. Lias)], List do Ziomkostwa Kaliskiego (Warszawa, ul. Tłomackie 12).....	225
Dok. 31. List nr 69. 2[6].03.1940, Kalisz. Nussen K[aufman] (Kalisz), List z 2[6].03.1940 r. do Komitetu Uchodźców z Kalisza (Warszawa)	226
Dok. 32. List nr 70. [9.03.1940], [Rzeszów]. [GŻ w Rzeszowie], List do Żydowskiego Komitetu Uciekinierów z Kalisza (Warszawa, ul. Tłomackie 12)	226
Dok. 33. List nr 82. 2.01.1940, Wierischau k. Kępna [M. Bogań]ski ([W]ierischau, ul. Nowy Świat 4), List z 2.01.1940 r. do T. Moszkowicza (Kalisz, ul. 11 Listopada).....	227
Dok. 34. List nr 83. 2.01.1940, Ostrowo. A. Szydłowski (Ostrowo, Ring [s] 27), List z 2.01.1940 r. do Lapidesa (Kalisz, ul. POW 26)	228
Dok. 35. List nr 84. 4.01.1940, Bielitz [Biała]. Komisarz [niemiecki] firmy Max Rappaport & Co., Dwa pisma z 4.01.1940 r. do Fajwela Bergera (Kalisz, [ul. Franciszkańska 4a])	229
Dok. 36. List nr 85. 4.01.1940, Władysławów k. Turka. [W. Zbojnowski] (Władysławów k. Turka), List z 4.01.1940 r. [d.st. – Turek] do I.Z. Hendelesa (Kalisz, ul. Szopena 16).....	230
Dok. 37. List nr 87. 7.[10].1939, Nowy Jork (USA). [Helena? Amsterdam] (Nowy Jork), List z 7.[10].1939 r. do brata [Icka] Szenka (Kalisz, ul. Piłsudskiego 1).....	230
Dok. 38. List nr 88. 29[...], Kiel [Kilonia]. [Okonowski] (Kiel-Elmschenhagen (Lager-Süd II [?])). List do Romany Wartskiej (Kalisz, ul. Piłsudskiego 3 lub 5)....	232
Dok. 39. List nr 90. 21.08.1939, Nowy Jork (USA). Szłoma Szenk (114-120 E[...] 105 th Street, N. York), List z 21.08.1939 r. do syna I[cka] Szenka (Kalisz, al. Aleksandry Piłsudskiej 1).....	232
Dok. 40. List nr 92. 25.08.1939, New York. [Helena? Amsterdam], List z 25.08.1939 r. do Dawida Szenka [Icka? Szenka] (Kalisz, al. Aleksandry Piłsudskiej 1)	234
Dok. 41. List nr 93. B.d., [Nowy Jork]. [M. Ritz (Nowy Jork, Brooklyn)], List do A. Sternberga (Kalisz, ul. Chodyń[skiego 5]).....	235
Dok. 42. List nr 94. [1940], Brody (ZSRR). Icek i Mendek [Ko]rsower (Brody), List z [1940 r.] do J. Szwarca (Kalisz, ul. Górnośląska 7/Breslauer Str. 7)	236
Dok. 43. List nr 96. 26.12.1940, Wola Uhruska. RŻ w Woli Uhruskiej, List z 26.12.1940 r. do [F.] Bermana (Warszawa, ul. Lubeckiego 6/41)	237
Dok. 44. List nr 97. [18.[...]1940], Tomaszów Lubelski. Władysława Hasiaków[na] (Tomaszów Lubelski, ul.[.] Orlicza [?]), List do [Izia] [I. Szwajcera, Kalisz, ul. POW 15)]	238
Dok. 45. List nr 99. 8.02.[1940], Łódź. Michał Rospsher (Łódź, [Se?]idstrasse 12), List z 8.02.[1940] r. do RŻ [Szpital Żydowski] (Kalisz). Inf. dot. Berkowicza [?]; adres w Kaliszu [?] Oststrasse (ul. Piłsudskiego 37)	238

Dok. 46. List nr 100. [13.11.]1939, USA. [O. Busch (Chicago)], List do H. Hahna (Kalisz, ul. Widok [4])	239
Dok. 47. List nr 101. 28.02.1940, b.m. S. Horensztein, sekretarz GŻ w [?], Pismo z 28.02.1940 r. do GŻ w Rzeszowie.....	240
Dok. 48. List nr 102. [15].04.1940, Łódź. [Szlanger?] (Łódź), List z [15].04.1940 r. do Komitetu Kaliskiego (Warszawa, ul. Tłomackie 5)	240
Dok. 49. List nr 103. B.d., Woroszyłowgrad (ZSRR). N.N. (Woroszyłowgrad, ZSRR, ul. Pocztowa 23), List do siostry D. Pulwermacher ([Kalisz, ul. Pułaskiego 30]) ...	241
Dok. 50. List nr 104. 30.01.1940, Poddebice. [Sz. Adler], List do N.N. (Szpital Żydowski w Kaliszu, Deutshestr. [6])	242
Dok. 51. List nr 105. 15.02.1940, Poznań. [E. Koschuk] (Poznań), List z 15.02.1940 r. do G. Hartmanna (Kalisz, ul. Wodna 2/28)	243
Dok. 52. List nr 106. 29.02.1940, Rzeszów. [Ch. Kaplan] (Rzeszów, u W[...]sser), List z 29.02.1940 [d.st.] do Cyli Kaplan (Szpital Żydowski w Kaliszu, Deutsche Strasse 6)	244
Dok. 53. List nr 107. 30.01.1940, Kiejdany (Litwa) [R.L. Głubowski] (Chaim Gryngras (Kiejdany), List z 30.01.1940 r. [d.st. Kiejdany] do [Ajzyka?] Kapłana (Kalisz, ul. Wodna 2)	245
Dok. 54. List nr 108. 31.01.1940, Warszawa. Amerykański Konsulat Generalny (Warszawa), Pismo z [31.01.1940 r.] do Lejba Gelbchardta (Kalisz, ul. POW 28)	246
Dok. 55. List nr 109. [29.01.1940], Ozorków. [Sz. F. [Frana?] Beatus] (Ozorków), List z [29.01.1940 r.] do H. B[eatus] (Kalisz, Szpital Żydowski).....	247
Dok. 56. List nr 110. [31.01.1940], Warszawa. Amerykański Konsulat Generalny (Warszawa), Pismo z [31.01.1940 r.] do Elli Zalcberg (Kalisz, ul. Piłsudskiego 26, u p. B. Reicherta)	248
Dok. 57. List nr 112. 22.02.1940, Karlsruhe. Aerztliche Verrechnungsstelle (Karlsruhe, Kriegsstrasse 47), Pismo z 22.02.1940 r. do Maxa Mühlsteina, krawca (Kalisz)	249
Dok. 58. List nr 115. 3.03.1940, Rzeszów. [L. Pulwermacher] (Rzeszów), List do ojca A. Zalca (Szpital Żydowski w Kaliszu, Deutshestrasse [6])	250
Dok. 59. List nr 116. 8.03.1940, Bielitz [Biała]. Dr Karl Schulz, kancelaria adwokacka (Bielitz), Pismo z 8.03.1940 r. do Heleny Goldman (firma) [(Kalisz, ul. POW 14)]	251
Dok. 60. List nr 119. 18.04.1940, Berlin. American Express Company New York (Berlin W 8, Unter den Linden 73), List z 18.04.1940 r. do Zcharii Lusera Leizerowicza (Kalisz)	252
Dok. 61. List nr 120. 16.08.1939, Newberg (USA). Leib [Ralewicz], List z 16.08.1939 r. do córek Ity i Łai Markuszewicz (Kalisz, ul. POW 16).....	255
Dok. 62. List nr 121. [14.01.]194[0], Stoczek. [M. Markowicz], List do (Mini) [Markowicz (Kalisz, ul. Targowa 1)]	256
Dok. 63. List nr 124 i 125. [28.08.1941, Ostrowiec?] [J. Halsztuk (Ostrowiec)], List[y?] z [28.08.1941 r.] do [J. Szczecińskiego (Warszawa-getto)] (fragmenty)	257

Dok. 64. List nr 128. [20.12.1941], [Pacht] k. Turka. Bronka Gór[na] ([Pacht 11] k. Turka, Judenkolonie), List z [20.12.1941 r.] do Maksa Górnego (Warszawa, ul. Miła 69 m. 29)	259
Dok. 65. List nr 130. [22.12.]1939, Rumunia. [K. Margules], List z [22.12.]1939 r. do Geni Tuszyńskiej (Kalisz, ul. Narutowicza 5)	260
Dok. 66. List nr 131. [13.12.1939], [Rzeszów]. [J. Gerst (Rzeszów)], List z [13.12.1939 r.] do Ryfki Goldberg (RŻ, Kalisz, ul. POW/Deutschestr.)	261
Dok. 67. List nr 134. Przed 2.04.1940, [Łódź]. [B. Grzmiłasa] ([Łódź]), List do Sz[ymona?] Grzmiłasa (Szpital Żydowski w Kaliszu)	261
Dok. 68. List nr 135. [18.02.]1940, Łódź. [K. Lustig (Łódź), ul. Drewnowska [?] 9), List z [18.02.]1940 r. do Mendla Blocha (Szpital Żydowski w Kaliszu)	262
Dok. 69. List nr 138. 2.04.1940, Bruksela (Belgia). M. Makowski (Bruksela, Chaussée de Haecht 584), List z 2.04.1940 r. do Natana Noskowicza, [uchodźcy] z Kalisza (Brody, ZSRR, ul. Szpitalna 12, u Jermy Arnowicz [?])	263
Dok. 70. List nr 139. 28.11.1939, Nowy Jork (USA). [P. Procel] (529 Bedford Ave., Brooklyn, Nowy Jork), List do [E.] Pinczewskiej (Kalisz, ul. Harcerska 15)	264
Dok. 71. List nr 141. 2.12.1939, Cincinnati (USA). [Stern] (Cincinnati, USA), List z 2.12.1939 r. do [A.L. Rozenst]raub ([Kalisz])	265
Dok. 72. List nr 142. 18.01.194[0], Włodawa. [Sz. Jakubowicz (Włodawa), List z 18.01.194[0] do [... J]akubowicza (Kaliski Komitet Uchodźców, Warszawa, ul. Tłomackie 5)	266
Dok. 73. List nr 143. [26.01.1940], [Neuheim?]. [B. Działowski (Neuheim?)], List z [26.01.1940 r.] do [R. Działowskiego (Kalisz, ul. Ciasna 6)]	267
Dok. 74. List nr 144. 30.01.1940, Bruksela (Belgia). M. Skiersabolski (Bruksela, rue de Mérode 367), List z 30.01.1940 r. do siostry Etki Bier (Kalisz, ul. Piłsudskiego 16)	267
Dok. 75. List nr 145. [14.01.1940], [Brody] (ZSRR). [Sz. Kajler (Brody)], List z [14.01.1940 r.] do [Sz. Sztarca (Kalisz, [ul. Piekarska 37])	268
Dok. 76. List nr 146. [7.12.1939], Bukareszt. Jeanette Niederhofer (Bukareszt, Str. Matei Besarab 23/7), List z [7.12.1939 r.] do M. Rosenbluma (Kalisz, [Mariań]ska 5) ...	269
Dok. 77. a) B.d., USA. N.N., List do N.N. (fragment)	270
b) B.d., b.m. Opaska cenzury „Oberkommando der Wehrmacht. Geöffnet” z listu N.N. (fragment)	270
Dok. 78. 11.08.1939, Waszyngton (USA). Committee on Banking and Currency (Washington (USA), Robert F. Wagner, Pismo z 11.08.1939 r. do Louisa G. Holtzman (New York, 1452 Sterling Place, Brooklyn)	271
Dok. 79. 19.08.1939, Nowy Jork (USA). N.N. (New York, 1709 Westchester Ave., Brooklyn), List z 19.08.1939 r. do N.N. (siostra) (Polska)	272
Dok. 80. 24.12.1939, Nowy Jork (USA). N.N. [Dawid i Helena] (New York, 831 Hnuta [?] Pt. Ave., Brooklyn), List z 24.12.1939 r. do N.N. [Izigo i Reginy] (GG)	272

Dok. 81. 6[?].01.1940, b.m. N.N., List do N.N.	274
Dok. 82. B.d., Sieradz. N.N., List do N.N. (Kalisz)	274
Dok. 83. B.d., b.m. N.N. (Fela), List do N.N.	275
Dok. 84. B.d., b.m. N.N., List do N.N.	275
Dok. 85. B.d., b.m. N.N., List do N.N.	276
Dok. 86. B.d., b.m. [Komitet Mławski?], List do Jointu [?] (Waszawa-getto)	276
Dok. 87. B.d., b.m. N.N. [Millie], List do N.N. (Zeldy)	277
Dok. 88. B.d., b.m. N.N., List do N.N.	277
Dok. 89. B.d., b.m. N.N., List do N.N.	278
Dok. 90. B.d., b.m. N.N., List do N.N.	278
Dok. 91. B.d., Warszawa-getto. N.N., Notatka: „Nowolipie 49a 17 [pani?] Warcka”	278
Dok. 92. B.d., Mława. N.N., List do N.N.	279
Dok. 93. Po 8.01.1942, Warszawa-getto. „Wykaz listów” przekazany do archiwum „Oneg Szabat” [?]. Listy prywatne i urzędowe z lat 1939–1941	280
 Bibliografia	 289
Wykaz sygnatur	292
Słownik terminów	386
Summary	390
Indeks osób	393
Indeks geograficzny	403